

Anders gaan denken?

Forum van de Groene Academie over samenleven in verschil

Dries Lesage

Op 8 januari organiseerde de Groene Academie in het Vlaams Parlement een debat over de multiculturele samenleving. De Groene Academie is een nieuw orgaan waarmee de Vlaamse groenen in discussie willen gaan met de samenleving, om het eigen programma te vernieuwen en te verdiepen. Per thema worden externe deskundigen aangezocht. In het panel zaten als externen Naima Charkaoui van het Minderhedenforum en Dirk Jacobs van de ULB. Zij gingen in gesprek met deskundigen van Groen!: Luc Lamote, directeur van een technische school in Antwerpen, Meryem Kaçar, gewezen senator en advocaat, en Meyrem Almaci gemeenteraadslid en VUB-onderzoekster. Er waren enkele verontschuldigungen, onder meer van criminoloog-socioloog Marion Van San, een bekende tegenstander van het zogenaamde 'politiek correcte denken'. Moderator was VRT-journalist Chris Van den Abeele. De discussie werd gestructureerd aan de hand van drie stellingen, die uit voorafgaande gesprekken met externen waren gedistilleerd. Dit debat kadert in de voorbereiding van het inhoudelijke Groen!-congres op 26 februari 2005, waar de multiculturele samenleving één van de prominente thema's is. Wat leverde dit debat op voor een geactualiseerde groen-progressieve visie over de multiculturele samenleving?

23

STELLING 1 Het integratiebeleid, dat sterk steunde op sociaal-economische integratie en uitgebreid sociaal werk, is mislukt. Het naast elkaar leven werd niet teruggedrongen en de sociaal werkers missen voeling met de doelgroep. Het wordt tijd meer werk te maken van sociaal-culturele integratie. (De tekst van de stellingen wordt door Oikos vrij geresumeerd.)

Deze stelling wordt in het panel op gemengde gevoelens onthaald. Nochtans is dit een gedachtegang die in het politieke debat regelmatig kan worden opgevangen. De panelleden zijn het volmondig eens met de vaststelling dat het multicultureel samenleven

allerminst vlekkeloos verloopt, maar maken een andere analyse. Dirk Jacobs stelt dat de afgelopen jaren nauwelijks werk is gemaakt van sociaal-economische integratie en dat bovengenoemde stelling absoluut onjuist is. De toestand op het terrein is navenant. Vrijwillige bedrijfsplannen om bijvoorbeeld meer allochtonen op de werkvloer te krijgen, zijn niet zo effectief. Uit onderzoek zou blijken dat we met de huidige initiatieven nog tachtig jaar bezig kunnen blijven om een evenredige arbeidsmarkt-participatie van allochtonen te bereiken. Er is een beleid nodig met harde streefcijfers, zowel voor de overheid als voor de privé-sector.

Natuurlijk is sociaal-culturele integratie ook belangrijk. Maar in dit verband hekelt Jacobs recente stellingen van de VLD als zouden zelforganisaties een negatieve impact op integratie hebben. Volgens VLD-voorzitter Bart Somers wordt daarom maar beter de subsidiekraan dichtgedraaid. De liberalen streven wel degelijk een coherente visie na over omgaan met diversiteit en het belang van meer interculturele contacten, maar door hun sterke nadruk op individuele verantwoordelijkheden dreigen ze collectieve processen uit het oog te verliezen, zoals de meerwaarde van zelforganisaties. Dirk Jacobs, die hier zelf onderzoek over verricht, merkt op dat leden van zelforganisaties over het algemeen iets beter opgeleid zijn, één van de landstalen beter beheersen, meer contacten hebben met autochtonen, meer kans hebben om actief te zijn in een 'autochtone' vereniging, kortom een brugfunctie kunnen vervullen tussen de allochtone en autochtone gemeenschappen. Hier speelt wetenschappelijk wel het probleem van de kip of het ei. Hebben de leden dit profiel omdat ze actief zijn in een zelforganisatie of is het net andersom? Jacobs neemt aan dat er een wisselwerking bestaat, maar men kan zeker niet zeggen dat zelforganisaties de integratie tegenwerken, integendeel. Ten slotte hamert Dirk Jacobs op het belang van de scholen, niet alleen voor de sociaal-economische maar ook voor de sociaal-culturele integratie. Het is bijzonder jammer dat autochtone ouders hun kinderen weghalen uit 'gekleurde scholen' en zo het fenomeen van concentratiescholen in de hand werken. Nochtans zouden meer gemengde scholen, niet alleen op het niveau van de leerlingen, maar ook op het niveau van de ouders (via oudercomités) de contacten tussen

gemeenschappen sterk kunnen bevorderen. Dit is een extra argument om scholen met veel kansarmen (waaronder de facto meestal ook veel allochtonen) maximaal te steunen, waardoor deze scholen voor alle doelgroepen een aantrekkingskracht behouden.

Noodzaak van een evenwichtige totaalvisie

Meryem Kaçar is het grotendeels met Dirk Jacobs eens. Volgens haar is er decennialang geen beleid geweest. Hoewel grote groepen Marokkanen en Turken hier begin jaren 1960 zijn aangekomen, kwam één en ander maar in beweging met de migrantennota van Paula D'Hondt in 1989. Het sociaal-economische luik werd door het beleid onvoldoende aangepakt. Tijdens de paarsgroene regeerperiode heeft de groene minister Mieke Vogels gepleit voor het concept 'diversiteitsbeleid', waarbij ook gewerkt zou worden aan interculturalisering, d.i. de Vlamingen vertrouwd maken met de multiculturele samenleving, een noodzakelijke component. In de toekomst kan Groen! een originele positie innemen door te pleiten voor een evenwichtige totaalvisie, waarbij op verscheidene aspecten tegelijkertijd wordt gewerkt, en de samenhang tussen deze pijlers wordt erkend. Ten eerste is er de sociaal-economische problematiek: de enorme schoolachterstand en werkloosheid onder allochtonen, die blijken uit alle cijfers. Dat is het grootste probleem, maar het krijgt steeds minder aandacht in het publieke debat. Er is bovendien nog steeds sprake van discriminatie op de arbeidsmarkt. Een recente studie over Brussel spreekt van discriminatie bij sollicitaties door jonge allochtone werkzoekenden in meer dan een vierde van de gevallen. Kaçar wil in dit

verband een én-én-verhaal: de politiek moet zowel de collectieve emancipatie als de individuele verantwoordelijkheid van een zwakke minderheidsgroep bevorderen.

Ten tweede heb je allerlei problemen in de culturele sfeer, die verband houden met traditionalisme, conservatisme en extremisme. Concreet denken we dan aan gedwongen huwelijken, meisjes ontmoedigen om te studeren, religieus fanatisme, en dergelijke. Daar moeten progressieve antwoorden op komen. De samenhang met de sociaal-economische dimensie moet worden erkend. Het is van alle volkeren en alle culturen dat naarmate sociaal-economische achterstanden worden weggewerkt, ook traditionalistische wantoestanden afnemen. Hierin speelt ook het onderwijs een sleutelrol. Een goede opleiding verbreedt de horizon van de jongeren. Dit verband verklaart echter niet alles. Er is meer nodig. De 'opinieleiders' binnen de allochtone gemeenschappen moeten meer betrokken worden. Zo komen we bij het belang van het allochtone middenveld. In Vlaanderen bestaat sinds mensenheugenis een traditie waarbij het middenveld structureel bij het beleid wordt betrokken en een belangrijke maatschappelijke rol speelt. Waarom zou dat niet gelden voor migranten? Een groep die zwak staat, moet zich kunnen organiseren. Er is wel meer kadervorming nodig. Het middenveld kan werken in twee richtingen: enerzijds belangenbehartiging naar het beleid en de Vlaamse publieke opinie toe en anderzijds communicatie met de eigen basis, om bijvoorbeeld te sensibiliseren rond bepaalde pijnpunten en informatie door te geven. Daarom is het nodig het middenveld te steunen en te versterken. Maar steeds moeten draagkracht en

onafhankelijkheid van de allochtone zelforganisaties worden gerespecteerd.

Ten derde is er het probleem van de groeiende hetze tegen migranten en in het bijzonder tegen moslims. Denk aan de uitspraken van minister van Binnenlandse Zaken Dewael over de islam als minderwaardige cultuur. Vanuit de andere partijen kwam er amper reactie. Deze hetze is een voedingsbodem voor zowel discriminatie als polarisatie. Dit treft de overgrote meerderheid van de moslims die zich correct gedragen. De manier waarop het VB mensen bang maakt voor moslims, onder meer door voortdurende associatie met fundamentalisme en terrorisme, doet aan de jaren 1930 denken. Wie verdedigt de moslims hier vandaag nog tegen, vraagt Kaçar zich af. Ten vierde is er een serene, diepgaande discussie wenselijk over huwelijksmigratie en gezinshereniging; weg van alle slogans. Daar zou eigenlijk een aparte studiedag vergen. Het is een complexe materie. Ethisch gezien kun je deze rechten moeilijk als zodanig beknotten, maar toch zouden gerichte maatregelen en sensibilisering het proces in betere banen kunnen leiden. Lokale besturen in landen van oorsprong zijn daar zelf vragende partij voor. Ook hier is er wellicht een samenhang met de sociaal-economische dimensie. Beter geschoolde jongeren zullen misschien ook beter gewapend zijn om traditionele patronen te verlaten, zoals gearrangeerde huwelijken met iemand uit het land van herkomst. Om haar betoog samen te vatten pleit Meryem Kaçar voor een 'Pact voor de multiculturele samenleving'. Zo'n akkoord bestaat uit een aantal stevige afspraken tussen alle betrokken partijen – overheden, zelforganisaties, sociale partners, onderwijs, e.d. – over alle belangrijke

aspecten, die periodiek kunnen worden geëvalueerd.

Middenveld en machtsvorming

Luc Lamote wil doorgaan op het aspect middenveld, dat voor hem essentieel is. De geschiedenis leert dat zonder het middenveld, zonder bewegingen, heel wat verworvenheden niet zouden gerealiseerd zijn. Misschien is er te veel hulpverlening vanuit de overheid zelf gekomen, en moet het middenveld meer zelf doen. Het middenveld mag meer politiek bedrijven. In die zin zijn de criminalisering en de mislukking van de AEL ergens jammer te noemen. Het zou niet slecht zijn mocht opnieuw een meer militante beweging voor emancipatie ontstaan. Zo worden zaken ten minste op de politieke agenda gezet. Politieke actie door zelforganisaties kan bijvoorbeeld het bedrijfsleven onder druk zetten om meer allochtonen aan te werven. Luc Lamote droomt in elk geval van een machtig allochtoon middenveld als hefboom om stappen vooruit te zetten. Hij zou het ook toejuichen mochten enkele allochtone zelforganisaties binding hebben met politieke partijen of machtige 'autochtone' middenveldorganisaties. Dirk Jacobs plaatst hierbij een kanttekening. Je moet ermee opletten het middenveld niet te laten opdraaien voor wat de overheid moet doen. Het middenveld is niet sterk genoeg om zelf voor het integratiebeleid in te staan. Denk aan de enorme structurele problemen inzake werk en onderwijs.

De erkenning van de rol van het middenveld door de vorige sprekers verheugt Naima Charkaoui, zelf één van de gezichten van het allochtone middenveld. Maar we zijn er nog lang niet. Het allochtone middenveld is nog

niet sterk genoeg. Het autochtone middenveld is veel beter uitgebouwd, en kan daardoor ook zwaarder op het beleid wegen. Vaak is de participatie door de zelforganisaties in het beleid een beetje nep. Er wordt niet altijd goed geluisterd, ze worden niet altijd structureel betrokken bij het beleid. Tegelijkertijd worden ze wel overstelpt met allerlei vragen, opdrachten, uitnodigingen, waar ze vaak niet grondig kunnen op ingaan, en die amper structurele invloed opleveren. De ervaring, middelen en kadervorming zijn te beperkt. Soms worden sterke figuren door andere instanties weggehaald. Meer machtsopbouw door het middenveld blijft natuurlijk een streefdoel. Als antwoord op suggesties van anderen meent zij dat integratie met bestaande sociale bewegingen niet nodig is. Het is goed een zekere onafhankelijkheid te behouden. Wel is het waardevol met deze instanties goede contacten te hebben. Verwijzend naar de stelling merkt Naima Charkaoui voorts op dat één van de problemen van het integratiebeleid de afgelopen jaren inderdaad soms een gebrekkige samenwerking met de doelgroep zelf was. Er waren veel initiatieven voor, maar te weinig door allochtonen. Omdat het concept van bepaalde initiatieven onvoldoende aansloot bij de leefwereld en gevoeligheden van de doelgroepen, werden deze laatste ook onvoldoende bereikt. Kortom, Naima Charkoui hoopt dat het middenveld meer op een structurele manier bij het beleid wordt betrokken, geleidelijk sterker wordt en zo ook meer invloed kan verwerven, maar wijst erop dat wat men van het middenveld verwacht – zowel op het vlak van politieke belangenbehartiging als interne sensibilisering – steeds evenredig moet zijn aan de actuele draagkracht van dat middenveld.

Ook Meyrem Almaci waarschuwt voor een overbevraging van het middenveld ook al gelooft zij net als de andere panelleden dat er zeker een rol is weggelegd voor het middenveld op voorwaarde dat de verwachtingen realistisch blijven. Voorts hekelt Meyrem Almaci dat de diversiteit binnen de allochtone gemeenschappen te weinig wordt erkend. De thematiek wordt doorgaans herleid tot Marokkanen en Turken terwijl ook Afrikaanse, Oost-Europese en andere gemeenschappen noden en wensen hebben. Evenmin mogen de moslims als één blok worden gezien. De fundamentalistische wahabieten vormen maar een kleine minderheid, maar zij worden in het debat als representatief opgevoerd. Zij zou graag zien dat in de maatschappelijke discussie diverse woordvoerders hun zeg mogen doen.

STELLING 2 Concentratiescholen vormen een probleem

Concentratiescholen zijn misschien niet ideaal, maar vormen een maatschappelijke realiteit, zegt Dirk Jacobs. Het fenomeen is gekoppeld aan de bevolkingssamenstelling van de buurt. Allochtonen zijn zelf meestal niet enthousiast over concentratiescholen. Ook zij vrezen dat een concentratie van anderstalige leerlingen de intellectuele ontwikkeling en de kwaliteit van het onderwijs belemmert. Fundamenteel hangt het fenomeen van concentratiescholen samen met de woonproblematiek.

Concentratiescholen krijg je in concentratiebuurten. Renovatie van kansarme buurten kan opnieuw voor een gemengde bevolking zorgen. Wel ziet hij dat 'witte' ouders ervoor kiezen hun kind naar een verder afgelegen school te sturen dan naar de buurtschool, en zo wordt de con-

centratie natuurlijk sterker. Daarnaast zijn, gebruik makend van het inschrijvingsrecht, autochtone ouders er op sommige plaatsen in Brussel in geslaagd gekleurde scholen nagenoeg wit te maken. Dergelijke scholen krijgen dan bovendien de steun van Nederlandstalige politici om zich met het oog op nog meer witte leerlingen te kunnen uitbreiden. Volgens Jacobs zijn tegen deze evoluties maatregelen nodig. Eventueel moeten scholen maar gesanctioneerd worden als ze 'te wit' zijn, en moeten 'zwarte' scholen alle nodige extra middelen krijgen. In ieder geval is het best dat scholen gemengd zijn, zeker als de buurt gemengd is. Samen met enkele Nederlandstalige autochtone ouders heeft hij ervoor gekozen zijn kind naar een 'zwarte' school in de buurt te laten gaan, om in die school het tij enigszins te keren.

Dat gemengde scholen na verloop van tijd 'zwart' zijn geworden, is een evolutie die ook in Antwerpen heeft plaatsgevonden, zegt Luc Lamote. Vanaf een bepaald percentage allochtonen gingen de 'witten' lopen. Een deel van de stadsvlucht is hierdoor zelfs te verklaren. Hij bevestigt dat zowel autochtonen als allochtonen vragen hebben bij de onderwijskwaliteit in concentratiescholen. Luc Lamote stelt onomwonden dat deze vrees terecht is. En het recente inschrijvingsbeleid werkt contraproductief. Maar door de bevolkingssamenstelling van grote stadsdelen is de discussie over al of niet concentratiescholen bij wijze van spreken achterhaald. Het fenomeen van concentratiescholen zal in de toekomst nog toenemen. Ook Lamote suggereert dus een samenhang met het woonbeleid.

Meyrem Almaci haalt inzake onderwijs een fundamenteel pijnpunt aan: is de lerarenopleiding wel voldoende aangepast aan de interculturele

realiteit? Neen. Zij wijst onder meer op het belang van het 'Pygmalion-effect': de onbewuste neiging bij leraren om kinderen met een potentiële achterstand daarin te bevestigen, en zo een zelfvervullende voorspelling teweeg te brengen. Dit speelt veel allochtone leerlingen parten. Het zou een goede zaak zijn als er meer allochtone leerkrachten voor de klas zouden staan maar het moet de ambitie zijn dat ook autochtone leerkrachten voor gekleurde klassen kunnen staan. Meryem Kaçar vult hierbij aan dat de doorverwijzing van allochtone kinderen naar het bijzonder onderwijs niet afneemt, maar toeneemt, en dat de achterstand al in de lagere school wordt opgebouwd. Zij stelt zich ook de vraag of CLB-intelligentietests wel voldoende cultuurneutraal zijn.

STELLING 3 Culturen komen te vaak in de 'diepvries' terecht. Ze worden als onveranderlijk beschouwd en beleefd. Binnen de allochtone gemeenschappen moeten taboes bespreekbaar worden gemaakt. Het allochtone middenveld heeft hierin een rol te spelen.

Deze thematiek gaat de jongste tijd met de meeste aandacht lopen. Hoe zit het met genderverhoudingen, aanvaarding van homoseksualiteit, democratische waarden, enz. in allochtone gemeenschappen? De stelling dat culturen in de diepvries worden gestoken, gaat voor Naima Charkaoui wat kort door de bocht. Allochtonen worden ondergedompeld in de Vlaamse samenleving en dat blijft niet zonder invloed. Culturen en subculturen zijn dynamisch, maar moeten ook ruimte krijgen om te ontwikkelen. Zij kant zich voorts tegen veralgemeningen, bv. over huwelijksmigratie. Het is niet juist dat een partner uit het land van herkomst

altijd een zeker traditionalisme naar België meeneemt; vaak zijn deze partners hoger opgeleid en moderner. Meyrem Almaci voegt hieraan toe dat sommige meisjes in Turkije tijdens de zomermaanden een hoofddoek dragen om de Turkse jongens uit West-Europa die er met vakantie zijn, te behagen; er is wel degelijk een cultuurkloof en vaak zijn het de West-Europese migranten die conservatiever zijn. In het algemeen kreeg een progressieve dynamiek in de landen van herkomst meer ruimte, terwijl de defensieve opstelling van migranten in West-Europa met conservatisme gepaard gaat. Charkaoui vindt het belangrijk dat wantoestanden in de culturele sfeer worden veroordeeld, en dat mensen er van binnenuit tegen opkomen. Hier moet wel worden opgemerkt dat het optreden van een deel van het Vlaamse establishment niet altijd productief is. Bruuskeren en polariseren is niet altijd de beste manier om een netelig probleem bespreekbaar te maken. Het middenveld kan bij deze wel degelijk een rol spelen, maar ook hier moeten we realistisch blijven over de invloed die het middenveld kan hebben. Je moet telkens nagaan wie wat kan doen. Hopelijk wordt het middenveld ook geraadpleegd als het gaat over andere onderwerpen dan de zogenaamde taboekwesties. Als reactie op een vraag van de moderator erkent Meyrem Almaci dat er een serieus probleem is van machismo bij sommige allochtone jongens. Maar in verband met genderrelaties plaatst ze toch één en ander in perspectief. Hoofddoeken worden plotseling gezien als een symbool van vrouwenonderdrukking, hoewel dat door heel wat betrokkenen niet zo wordt gevoeld. Men zou een gelijksoortig discours kunnen ontwikkelen over bv. hoge hakken bij autochtone vrouwen, maar dat gebeurt

niet. Maar is dat niet even veel of even weinig rolbevestigend of vrouwonvriendelijk? De manier waarop autochtone opinieleiders de agenda bepalen, is bedenkelijk. Conservatisme en intolerantie mogen ook niet voortdurend aan allochtonen worden toegeschreven. Er zijn bijvoorbeeld veel gelijkenissen tussen autochtonen en allochtone kansarme groepen als het bv. gaat over genderverhoudingen of betrokkenheid van de ouders bij de school. Discriminatie van holebi's heb je ook aan beide kanten. De autochtone cultuur is op deze punten ook nog maar recent serieus geëvolueerd.

Luc Lamote meent dat er in vele allochtone families een dynamiek in de richting van moderniteit aanwezig is. Toch blijven er problemen zoals bijvoorbeeld uithuwelijking. Bij een aantal Marokkaanse jongens ziet hij een groot probleem van verwennerij. Ze worden als prinsjes opgevoed. Dit verklaart mede sommige andere problemen, zoals werkloosheid. Die heeft niet uitsluitend met racisme van werkgevers te maken! Ook attitudeproblemen en de cultivering van een 'slachtofferrol' komen hier om het hoekje kijken – het panel erkent wel dat er een complexe wisselwerking bestaat tussen reëel bestaande mechanismen van uitsluiting en dit soort attitudes. Al op heel vroege leeftijd is er een verschillend opvoedingspatroon voor jongens en meisjes. Binnen de gemeenschappen worden daar al discussies over gevoerd. Instanties als Kind en Gezin kunnen een rol spelen in het begeleiden van de ouders bij de opvoeding. Meryem Kaçar merkt hierbij op dat er allochtone initiatieven zijn die deze thema's behandelen. Turkse televisieprogramma's, die in Vlaanderen worden bekeken, gaan in op de noodzaak om

meisjes te empoweren. In tegenstelling tot wat de meeste autochtonen denken, hebben ook een aantal religieuze initiatieven een positieve invloed op integratie en emancipatie. Sommige interpretaties van de islam, die in Vlaanderen veel aanhangers kennen, leggen sterk de nadruk op het belang van onderwijs en wetenschap, en moedigen zowel jongens als meisjes aan om te studeren. Een Turkse religieus geïnspireerde organisatie in Gent doet aan studiebegeleiding voor scholieren. Beleidsmakers moeten beseffen dat de religie nu eenmaal aanwezig is, en zouden dan beter kijken hoe moskeeverenigingen en andere religieuze organisaties tot bepaalde doelstellingen kunnen bijdragen. Onderzoek aan de UGent bestudeert de integratiebevorderende rol van deze organisaties. In verband met deze stelling is het vooral belangrijk dat de groenen opkomen voor een samenleving waarin iedereen, mits respect voor een aantal elementaire waarden, zichzelf mag zijn.

Slotbedenkingen

Tijdens dit debat werden in een kort tijdsbestek enkele wezenlijke bijdragen geleverd. Om alvast te onthouden: het belang dat de deskundigen aan de enorme sociaal-economische achterstand hechten, terwijl deze dimensie in het maatschappelijke debat alsminder aan bod komt; de samenhang tussen de verscheidene dimensies; de rol die het allochtone middenveld kan spelen bij emancipatie en integratie – op voorwaarde dat er geen onrealistische verwachtingen worden gewekt; de noodzaak om verder te investeren in onderwijs voor kinderen met minder kansen en een daartoe aangepaste lerarenopleiding, en dit zowel met het oog op de sociaal-

economische als sociaal-culturele integratie; de samenhang tussen concentratiescholen en de woonproblematiek.

De vraag is nu hoe Groen! zich in de toekomst tegenover dit belangrijke politieke thema zal positioneren. De sprekers in het debat van 8 januari stuurden alvast niet op een koerswijziging aan. Het Manifest van november 2003 en het programma van juni 2004 bevatten al een genuanceerde visie over zowel de sociaal-economische achterstand als over de wantoestanden in de culturele sfeer, naast meer concrete voorstellen. Van een vergoelijkend 'cultuurrelativisme' is in de bestaande groene standpunten weinig te bespeuren. Samengevat gingen deze teksten over gelijke rechten, democratische waarden en de rol van de verschillende actoren: van de overheid over het middenveld tot de eigen verantwoordelijkheid. Over de vorm van het debat staat in die teksten ook één en ander: tot nader order willen de groenen serene discussies over punctuele problemen, in overleg met het middenveld, geen stemmingmakerij. Waarschijnlijk zal de vernieuwing vooral liggen in een verfrissing, verdieping en verdere uitwerking van de bestaande visie. Dit is zeker nodig. Het komt er niet zozeer op aan een waslijst van concrete ideetjes te fabriceren, wel een aantal hefbomen te definiëren waar mensen zich iets bij kunnen voorstellen. Dit is met andere woorden ook een kwestie van politieke communicatie.

Een terrein waarop in de toekomst echter nog veel inhoudelijk werk moet gebeuren, is de nieuwe migratie.

De grootste uitdaging voor Groen! bestaat er wellicht in een moedig standpunt over emancipatie en het recht op eigenheid neer te zetten in een

context van ongezien felle tegenwind. Volgens de mainstream zijn we 'te tolerant' geweest, moet het 'knuffelbeleid' maar eens ophouden, vormt de islam een regelrechte bedreiging voor 'onze normen en waarden', moet je geen verband zoeken tussen sociaal-economische indicatoren en traditionalistische wantoestanden (want deze laatste hebben alles met intrinsieke achterlijkheid te maken), hebben allochtonen inzake werk en onderwijs alle kansen die ze moeten hebben, en moeten ze dus niet zeuren over discriminatie, maar zich aanpassen aan de 'Leitkultur' (d.i. de cultuur van de autochtonen, wat dat ook moge zijn). Zelfs een genuanceerd verhaal dat naast eigen verantwoordelijkheid en cultuurgerelateerde pijnpunten ook nog over structurele uitsluitingsmechanismen durft te gaan, komt in deze context gemakkelijk op de vuilhoop van het 'naïeve multiculturalisme' terecht. De jongste tijd hebben heel wat 'progressieven' zich door dit oververhitte discours op sleeptouw laten nemen. Samen met Bart Somers en Patrick Dewael lopen zij nu storm tegen het 'politiek correcte denken', vanuit de simplistische redenering dat het klimaat dat ze zodoende helpen creëren, het VB kan stoppen. Wel blijkt deze nieuwe sfeer veel kansen voor partijpolitieke en persoonlijke profilering te bieden. Maar behalve veralgemeningen en slogans komen vanuit die hoek bitter weinig concrete voorstellen. Ondertussen betreft dit debat wel laaggeschoolde arbeiders en werklozen die met een aantal structurele problemen kampen, zoals taalarmoede, oververtegenwoordiging van hun kinderen in bijzonder en beroeps-onderwijs en (mede daardoor) structurele drempels tot de arbeidsmarkt. Deze problemen zullen wel niet allemaal met de islam of gebrekkige

integratiewil te maken hebben. Wanneer een Rik Daems sociaal profitaat door uitkeringstrekkers aan de kaak stelt, roept haast iedereen schande, maar ondertussen heeft een groeiend deel van weldenkend Vlaanderen zich een nog meer beschuldigend, neoliberal discours over allochtone kansarmen en hun gebreken eigen gemaakt. Vanuit de centrumlinkse partijen, inclusief Groen!, wordt hier opvallend lauw op gereageerd, wat misschien hun ideologische vertwijfeling verraadt. Misschien zou de 'vernieuwing' bij

Groen! er hoofdzakelijk in kunnen bestaan gewoon duidelijker en actiever dan de voorbije maanden voor doordachte emancipatorische standpunten op te komen, en daarbij een kletterend intellectueel conflict met onder meer de VLD niet uit de weg te gaan. Alleen op die manier zullen mensen bij het mainstream-denken weer kritische vragen beginnen stellen, en kan links op een authentieke manier terrein herwinnen. De ervaring leert echter dat dit meer een kwestie is van attitude, affiniteit en gedrevenheid dan van congresresoluties...

[Bio]

Dries Lesage is als politicoloog verbonden aan de vakgroep politeke wetenschappen van de Universiteit Gent en is redactielid van Oikos.